

O'ZBEKISTON

TIL VA MADANIYAT

UZBEKISTAN

LANGUAGE & CULTURE

ISSN 2181-922X

2022 Vol. 2

www.navoiy-uni.uz
www.uzlc.navoiy-uni.uz

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON

TIL VA MADANIYAT

UZBEKISTAN

LANGUAGE AND CULTURE

2022 Vol. 2

**www.navoiy-uni.uz
www.uzlc.navoiy-uni.uz**

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov
Bosh muharrir o'rinbosarlari: Zaynobiddin Abdirashidov
Qosimboy Ma'murov
Mas'ul kotib: Ozoda Tojiboyeva

Tahrir kengashi

Ahmadali Asqarov, Abdulaziz Mansur, Akmal Saidov, Akmal Nur, Adham Ashirov, Nizomiddin Mahmudov, Hamidulla Dadaboyev, Samixon Ashirboyev, Bahodir Karimov, Aftondil Erkinov, Baxtiyor Mengliyev, Uzoq Jo'raqulov, Sulton Normamatov, Murtazo Sayidumarov, G'aybulla Boboyorov, Nozliya Normurodova, Abdi Mamatov, Nodir Jo'raqo'ziyev.

Tahrir hay'ati

Isa Habibbeyli (Ozarbayjon)	Maria Sabtelni (Kanada)
Frederik Bressand (Fransiya)	Timur Kocaoğlu (AQSH)
Ingeborg Baldauf (Germaniya)	Almaz Ülvi (Ozarbayjon)
Mark Toutant (Fransiya)	Tanju Seyhan (Turkiya)
Rochelle Almeida (AQSH)	Xisao Komatsu (Yaponiya)
Akrom Habibullayev (AQSH)	Emek Üşenmez (Turkiya)
Valeriy S. Xan (O'zbekiston)	Abdulvahap Kara (Turkiya)
Eunkyoung Oh (Janubiy Koreya)	Alizoda Saidumar (Tojikiston)
Oqilxon Ibrohimov (O'zbekiston)	Dilorom Ashurova (O'zbekiston)
Shodmon Vohidov (Tojikiston)	Darya Jigulskaya (Rossiya)

“O'zbekiston: til va madaniyat” jurnali – lingvistika, tarix, adabiyot, tarjimashunoslik, san'at, etnografiya, falsafa, antropologiya va ijtimoiy tadqiqotlarni o'rganish kabi sohalarni qamrab olgan akademik jurnal.

Jurnal bir yilda to'rt marta chop etiladi.

Jurnalning maqsadi – ko'rsatilgan sohalarga oid dolzarb mavzulardagi bahs-munozaraga undaydigan, yangi, innovatsion g'oyalarga boy, o'z konsepsiyasiga ega bo'lgan tadqiqotlarni nashr etishdir.

Ingliz, rus va o'zbek tillaridagi, shuningdek, boshqa turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi. Iqtisodiy tahlillar hamda siyosatga oid maqolalar e'lon qilinmaydi.

Jurnalda kitoblarga yozilgan taqrizlar, adabiyotlar sharhi, konferensiyalar hisobotlari va tadqiqot loyihalari natijalari ham e'lon qilinadi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farq qilishi mumkin.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: uzlangcult@gmail.com
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

Alisher Navo'i Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature

Editor-in-Chief: Shuhrat Sirojiddinov
Deputy Editors in Chief: Zaynabiddin Abdirashidov
Kasimbay Mamurov
Executive secretary: Ozoda Tajibaeva

Editorial board

Ahmadali Asqarov, Abdulaziz Mansur, Akmal Saidov, Akmal Nur, Adham Ashirov, Nizomiddin Mahmudov, Hamidulla Dadaboev, Samixon Ashirboev, Bahodir Karimov, Aftondil Erkinov, Bakhtiyor Mengliev, Uzoq Juraqulov, Sulton Normamatov, Murtazo Sayidumarov, Gaybulla Babayarov, Nozliya Normurodova, Abdi Mamatov, Nodir Jurakuziyev.

Editorial Committee

Isa Habibbeyli (Azerbaijan)	Maria Subtelny (Canada)
Frederique Bressand (France)	Timur Kozhaoglu (USA)
Ingeborg Baldauf (Germany)	Almaz Ulvi (Azerbaijan)
Marc Toutant (France)	Tanju Seyhan (Turkey)
Rochelle Almeida (USA)	Hisao Komatsu (Japan)
Akram Habibullaev (USA)	Emek Üşenmez (Turkey)
Valeriy S. Khan (Uzbekistan)	Abdulahap Kara (Turkey)
Eunkyung Oh (South Korea)	Alizoda Saidumar (Tajikistan)
Oqilkhon Ibrohimov (Uzbekistan)	Dilorom Ashurova (Uzbekistan)
Shodmon Vohidov (Tajikistan)	Daria Zhigulskaya (Russia)

“Uzbekistan: Language and Culture” is an academic journal that publishes works in the field of linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies.

The journal is published four times a year.

The purpose of the journal is to publish the results of the latest research that are rich in new, innovative ideas and has its own concept, which stimulates debate on topical issues in these areas.

The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcome. We do not publish economic analyses or political articles.

In addition to research articles, the journal announces book and literary work reviews, conference reports and research project results.

The authors' ideas may differ from those of the editors'.

Alisher Navo'i Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature.

103, Yusuf Khos Hojib, Yakkasaray, Tashkent, Uzbekistan.

Email: uzlangcult@gmail.com
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

MUNDARIJA

Lingvistika

Yorqinjon Odilov

Jamiyat, til va madaniyat.....6

Muhayyo Hakimova

O'zbek tilida "holat" ma'noli abstrakt nomlar.....18

Мехмет Джан

Прошное и настоящее алфавитов, используемых в
тюркских республиках.....31

Surayyo Ziyotova

"Mehrobdan chayon" da ifodalangan ijtimoiy-siyosiy leksikalar.....44

Adabiyotshunoslik. Tarjimashunoslik

Bahodir Karimov

O'zbek jadid nasri va Abdulla Qodiriy.....61

Marg'uba Abdullayeva

Paremik janrlarning g'oyaviy-badiiy xususiyatlari
(tarixiy-nasriy asarlar misolida).....72

Nodira Egamqulova

Turkistonda milliy matbuot, adabiyot va adabiy til.....89

Tarix. Manbashunoslik

Shamsiddin Kamoliddin, Shoiraxon Saidjabbor

O'rta asr Samarqand bozorlari haqida yangi ma'lumotlar.....104

CONTENT

Linguistics

Yorkinjon Odilov

Society, language and culture.....6

Muhayyo Hakimova

Abstract nouns meaning "situation state" in Uzbek.....18

Mehmet Jan

Past and present alphabets used in the Turkic republics.....31

Surayyo Ziyotova

Socio-political vocabulary expressed in the work

"Mehrobdan chayon" 44

Literature. Translation studies

Bahodir Karimov

Uzbek jadid prose and Abdulla Qadiri.....61

Marguba Abdullaeva

Ideological and artistic properties of paremiological genres

(on the example of historical and prose works).....72

Nodira Egamkulova

National press, literature and literary language in Turkestan.....89

History. Source studies

Shamsiddin Kamoliddin, Shoirakhon Saidjabbor

New data on the *bāzārs* of the medieval Samarqand.....104

O'zbek tilida “holat” ma'noli abstrakt nomlar

Muhayyo Hakimova¹

Abstrakt

Tilning leksik qatlami mazkur til egalari bo'lmish xalqning turmush tarzi, madaniyati, tafakkur darajasi, dunyoqarashi bilan shartlangan bo'ladi. Konkret so'zlar xalqning etnomadaniyati, turmush tarzini ko'proq o'zida mujassam qilsa, abstrakt so'zlar muayyan xalqning dunyoqarashi, tafakkur tarzi, etik, estetik, madaniy, ma'naviy tushuncha va me'yorlarini nomlaydi. Ushbu maqolada o'zbek tili lug'at tarkibidan o'rin olgan holatni ifodalovchi abstrakt so'zlar tahlilga tortilgan. Ularning ma'noviy guruhlar, semantik strukturasi, ma'no taraqqiyoti o'rganilgan. Ruhiy, aqliy va jismoniy holat ifodalovchi abstrakt so'zlar ajratilgan. Ajratilgan har bir leksik-semantik guruh yana taksonomik tarzda tasnif qilingan.

Kalit so'zlar: *abstraksiya, abstrakt so'zlar, holat, ruhiy holat, aqliy holat, jismoniy holat, semantika, polisemiya, tasnif.*

Kirish

O'zbek tilida abstrakt otlarning ma'lum qismini *xursandchilik, g'amginlik, noxushlik, aqlsizlik, baxt, sog'inch, xavotir* kabi holat nomlari tashkil etadi.

Har qanday holatni nomlovchi so'zlar, aslida, ajratilganlik xarakteriga ega. Zero, holat ma'lum bir obyekt yoki ishtirokchisiz mavjud bo'lmaydi. Masalan, vaznsizlik holati shu holatning makoni, vaqti va unga tushgan obyekt bilan shartlangandir. Lekin *vaznsizlik* so'zida bu kabi belgilar mavjud emas. U ushbu belgilaridan ajratilgandir.

Obyektidan yoki ishtirokchilaridan ajratilgan har qanday holat nomlarida ma'lum darajada abstraksiya mavjud bo'lishiga qaramay, ularni abstrakt nomlar deb belgilay olmaymiz. Masalan,

---

¹*Hakimova Muhayyo Karimovna* – filologiya fanlari doktori (DSc), Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-pochta: mabdullajonova2002@mail.ru

ORCID ID: 0000-0002-2002-7978

Iqtibos uchun: Hakimova, M.K. 2022. “O'zbek tilida “holat” ma'noli abstrakt nomlar”. *O'zbekiston: til va madaniyat* 2: 18–30.

"uyqusizlik" holati bevosita kuzatishda berilgan bo'lib, ushbu holatning obrazi til egalari ongida mavjud bo'ladi. Shuning uchun ham *uyqusizlik* leksemasining ma'nosi barcha til egalari tomonidan bir xil tushuniladi va qo'llaniladi. Bu esa konkret nomlar variantlarining bo'lmasligini yoki kam miqdorda bo'lishini belgilaydi. Abstrakt nomlarda esa o'zgacha holat kuzatiladi. Mazkur so'zlar nomlayotgan holat bevosita kuzatishda berilmaganligi sababli ushbu holatning inson ongida yagona obrazi shakllanmaydi. Abstrakt nomlar atayotgan holatlarni aqliy bilish orqali idrok qilar ekanmiz, insonlarning aqliy salohiyati va uni belgilovchi omillarning turlichaligi ma'lum bir holatni bir-biridan farqli mushohada qilinishiga sabab bo'ladi. Holat ma'noli abstrakt so'zlarning o'rganilmaganligi mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Holat ma'noli abstrakt so'zlar semantikasi

Baxt leksemasining variant aspekti invariant jihatidan keng. Ya'ni *baxt* so'zining invarianti "kishining hayotdan to'la qoniqish holati" bo'lsa, insonlarning hayotdan to'la qoniqayotganlarini bilish darajalari turli ekanligi hisobiga variantlari ham ko'p: "baxt – sog'lik", "baxt – mavjudlik", "baxt – sevgi", "baxt – xotirjamlik", "baxt – oila", "baxt – bu xursandchilik" kabi. Ushbu fikrimizni dalillashi mumkin bo'lgan quyidagi matnga e'tibor qarating:

Agar baxt haqida o'ylasam, o'sha uyimizni ko'p eslayman. Bittagina xonada yashardik. Biz uchun hech qanday g'am-tashvish yo'q edi. O'sha shirin damlardan o'tadiganini men hali uchratganim yo'q. Senam shuni hech o'ylaysanmi?

- O'yladim nima-yu, o'ylamadim nima? Baxt bir xil bo'lmaydi. Bir qorindan tushganimiz bilan, bir hovlida yashayotganimiz bilan meniki boshqa, sizniki boshqa.

- Yaxshi gapirding. Baxtimiz ham xuddi qozon-tovog'imizga o'xshagan boshqa-boshqa. Hayotning hukmi shunaqamikin yo bizning nodonligimiz uchun shunday bo'lib qolganmikin? (Tohir Malik).

Sevgining baxt ekanligi Muhammad Yusuf ijodida quyidagicha tasvirlangan:

*Sevgilim, men seni sevaman, tamom,
G'amgin ko'zing, hadik to'la ko'zingni.
Sevmiq bu – kunda bir ko'rmoq baxtidir
Ozg'in qo'llaringni, sepkil yuzingni...*

Yoki haqiqiy farzandlik baxti ushbu fikrda yaqqol namoyon bo'lmoqda: *Brigadir Ibrohimga "Sen kimning o'g'lisan. Bilasanmi?"*

Bilmasang, bilib qo'y: sen zo'r odamning o'g'lisan!" deb qo'yardi. Urush qahramonidan bu maqto'vni eshitish uning uchun g'oyat katta baxt edi (Tohir Malik).

Ijtimoiy tarmoqdan olingan baxt haqidagi quyidagi hikmatga e'tibor qaratamiz: "Kim uchundir dadasining boyvachcha bo'lishi baxt, kim uchundir shunchaki dadasining bo'lishi baxt"; "Hayotimizda kimlardir borligi bilan, kimlardir yo'qligi bilan baxt ulashadi". Yuqoridagilardan ma'lum bo'ladiki, so'zning ma'noviy tebranishi til egalarida turlicha kechishi abstrakt so'zlar uchun me'yor sanaladi.

Demak, o'zbek tilida bevosita kuzatishda berilmagan, faqat aqliy bilish orqali idrok qilinadigan holat nomlarini abstrakt holat nomlari deb belgilash mumkin.

Tahlillar jarayonida mazkur guruh elementlarining bir jinsli emasligini kuzatdik. Holat ma'noli abstrakt nomlar holatning turli xil ko'rinishlarini nomlar ekan, ularni kichik guruhlarda o'rganishni lozim deb topdik. Ushbu guruhdagi tashkil etuvchilarni umumiy va xususiy holatni nomlashiga ko'ra ikkiga ajratish mumkin:

- 1) umumiy holatni ifodalovchi abstrakt nomlar;
- 2) xususiy holatni ifodalovchi abstrakt nomlar.

Umumiy holatni ifodalovchi abstrakt nomlar kimdir yoki nimadir ishtirok etgan vaziyatni, umumiy holatni sof tarzda, bevosita nomlaydi. Ushbu guruhni quyidagi so'zlar tashkil qiladi: *ozodlik* – hech qanday majburiyat bilan bog'lanmaganlik holati, *mustaqillik* – qaram bo'lmagan holat, *tinchlik* – bezovta qilmaydigan, osoyishta holat, *notinchlik* – osoyishta bo'lmagan holat, *xotirjamlik* – biror kimsa yoki narsa halaqit qilmaydigan tinch holat, *hamjihatlik* – birlikda bo'lish holati, *yolg'izlik* – o'zi bilan o'zi bo'lishlik holati...

Ushbu guruhni tashkil qilgan so'zlarning deyarli barchasi yasama bo'lib, ular, asosan, sifatdan yasalganligi, ba'zilarining yasalishi murakkab strukturaga egaligi ko'rinib turibdi. Maqsadimiz abstrakt nomlarning formal tomonlarini emas, balki semantik xususiyatlarini tadqiq etish bo'lganligi sababli mazkur jihatlarga to'xtalmadik.

Umumiy holatni ifodalovchi abstrakt nomlar abstraksiya darajasi yuqori bo'lgan nomlarga kiradi. Zero, ular nomlayotgan holatni obrazli tasavvur qilib bo'lmaydi, aksincha, tushuniladi. Hamda mazkur so'zlar ifodalayotgan holatlarning lokallashuvi kuzatilmaydi. Masalan, *ozodlik* leksemasini muayyan bir obrazda tasavvur qilib bo'lmaydi va ushbu so'z lokallikka xos kategoriyalar-

ni qabul qila olmaydi. *Tinchlikning joylashuvi, tinchlikning yonida, tinchlikning orqasida, tinchlikning balandligi* kabi jumlar mantiq-sizlikdir. Shu o'rinda yana ta'kidlash kerakki, abstrakt leksemalar bilan sintagmatik munosabatga kirishayotgan lokal xarakterdagi leksemalar ham abstrakt mohiyat kasb etadi. Ushbu fikr umumiy holatni nomlovchi abstrakt so'zlarga ham taalluqlidir. Masalan, *Mening hayotimda mustaqillikning o'rne beqiyosdir* gapida o'rin lek-semasi "ahamiyat" ma'nosida, *bu tinchlikning orqasida kimlar tur-ganini hammamiz yaxshi bilamiz* gapida esa *orqa* leksemasi "sabab-chi" ma'nosida qo'llanmoqda.

Umumiy holatni nomlovchi abstrakt nomlar ko'plik shaklini qabul qila olmaydi va sanoq sistemasiga befarqdir. *Sokinliklar* yoki *ikkita tinchlik* deyish til qoidalariga ziddir.

Xususi holatni ifodalovchi abstrakt nomlar ma'lum bir jon-li obyektning jismoniy, aqliy yoki ruhiy jihatdan bo'lgan ko'rinishi, holatini bildiradi. Xususi holatni ifodalovchi abstrakt nomlarni uch guruhga ajratish maqsadga muvofiqdir:

- a) ruhiy holatni nomlovchi abstrakt nomlar;
- b) aqliy holatni nomlovchi abstrakt nomlar;
- b) jismoniy holatni nomlovchi abstrakt nomlar.

1. Ruhiy holat nomlari.

Insonning ruhiy holatini nomlovchi abstrakt nomlarga hissi-yotlar, his-tuyg'ular, kayfiyatni nomlovchi so'zlar misol bo'la oladi. Bu guruhga *armon, aqlsizlik, afsus, baxtiyorlik, baxt, baxtsizlik, va-hima, iztirob, irodasizlik, kulfat, nadomat, nafrat, omad, sarosima, sarosimalik, sevgi, muhabbat, sevinch, sog'inch, tasalli, taskin, tash-vish, tushkunlik, umid, umidsizlik, xavotir, xastadillik, xafalik, xur-sandchilik, shodlik, shubha, qayg'u, quvonch, quturish, g'azab, g'am, hayrat, hayronlik, hayajon* kabi nomlar misol bo'la oladi.

Yuqorida berilgan ruhiy holat nomlarining abstraksiya dara-jasi juda yuqori bo'lib, ular obyektidan ajratilgan, bevosita kuzatish mumkin bo'lmagan, aql orqali bilish mumkin bo'lgan nomoddiy mohiyatlarni, holatlarni nomlaydi.

Ruhiy holat nominatsiyasini tahlil qilar ekanmiz, unda in-sonlarning emotsiyalarini va his-tuyg'ularni nomlovchi leksemalar-ni farqladik. Zero, psixologiya fanida ham emotsiya va his-tuyg'ular bir-biriga yaqin boshqa-boshqa hodisalar sifatida talqin qilinadi.

Shaxsning atrofdagi va o'zida kechayotgan voqealarga bo'lgan baholovchi munosabati emotsiyalarni keltirib chiqaradi. Emotsiyalar muayyan voqea-hodisa, sharoitlarga insonning qisqa

muddatli reaksiyasidir. Ularga *xursandchilik, g'azab, qo'rquv, hayrat, hayronlik, hayajon* kabi so'zlarni kiritish mumkin. His-tuyg'ular esa emotsiyalarga nisbatan barqaror, uzoq muddatli bo'lib, ularga *sevgi, muhabbat, baxt, sog'inch* kabi so'zlar misol bo'la oladi.

Demak, insonning ruhiy holatini nomlovchi abstrakt nomlar guruhini emotsiya, his-tuyg'u nomlari tashkil etadi.

Emotsiya nomlarida insonning muayyan vaziyat talab qilgan turg'un bo'lmagan beqaror ruhiy holati va ularda vaziyatga bo'lgan baholash munosabati aks etadi. "Vahima" muayyan bir vaziyatning ta'sirida hosil bo'lgan juda kuchli qo'rqish holati va u shu vaziyatdan tashqarida o'zgarishi yoki mavjud bo'lmasligi mumkin. Aniqrog'i, itdan vahimaga tushish holati yoki hissi faqat it bilan bog'liq vaziyatlardagina voqe bo'ladi. "Vahima" leksemasida vaziyatga bo'lgan salbiy munosabat ham mavjud bo'ladi. Sevgi tuyg'usi esa "vahima"ga nisbatan barqaror bo'lib, u vaziyat bilan emas, obyekt bilan shartlangan bo'ladi. Bu his shu obyekt mavjud bo'lmagan vaziyatda ham insonni tark etmasligi mumkin.

Ayrim so'zlar emotsiyalarni nomlashi bilan birga, mazkur ruhiy holatdagi muayyan hisni ham nomlab keladi. Masalan, surunkali jahl emotsiyasini boshidan kechirgan odamda jahldorlik hissi barqarorlashib qolishi mumkin.

Ruhiy holat nomlari o'zbek tilida miqdoran katta leksik guruhni tashkil etadi. Ushbu guruh tashkil etuvchilarining abstraksiya darajalari aqliy holat nomlariga nisbatan pastroqdir. Zero, aksariyat ruhiy holat nomlari atayotgan mohiyatlarning belgilari kuzatish mumkin. Masalan, "qahr" so'zi atayotgan emotsiyaning belgilari kishining yuzidagi mimikalarida, xatti-harakatlarida, ovozining ohangi va kuchida o'z ifodasini topadi. Quyidagi matnda "qahr" inson yuz tuzilishidagi belgilar orqali ma'lum bo'lmoqda: *Boburning yuzi qahr-u g'azabdan bir oqarib, bir qizarib ketayotgan bo'lsa ham so'zlari ravon edi. Samarqandda Boburni tildan qoldirgan kasallik — g'oyat kuchli bir ruhiy larzaning oqibati edi. Endi undan ham kuchliroq ruhiy larza Boburning tilida qolgan duduqlikni birdan yo'q qilib yubordi. Dushmanlariga qarshi cheksiz bir nafrat va g'azab unga kuch-quvvat bermoqda edi* (P.Qodirov).

Keyingi matnga e'tibor qaratar ekanmiz, unda *qahr* so'zi nomlayotgan emotsional holatda ko'proq ovozning o'zagarishi kuzatiladi va ovozda o'zgarish tufayli biz insonni qahrlanganligini anglaymiz: *Qorong'ilikni titratib chiqqan Asadbekning qahrli ovozi oraga tushgan bir damlik sukutni buzdi.*

— *Mening qullarim achib-bijib yotibdi. Sendan durustroq qul*

ham chiqmaydi. Sen... ashulangni bilsang bas. Boshqa ishlarga tumshug'ingni suqma. Elchin Asadbekning sensirashiga o'tganidan bildiki, u g'azab otiga mindi (T.Malik).

"Qahr"ning kuzatishda berilgan belgilariga yana mazkur holatdagi kishining noodatiy xatti-harakatlarini misol qilish mumkin: *Qahr bilan, nafrat bilan so'ridan tappa tashladim. Beqasam choponlik bilan bo'zbolalarni oracha qilayin, dedim. Olomonni qulochlarim bilan yorib, o'rtaga kirib bordim. Bir bo'zbolani bilagidan qo'shqo'llab ushladim. Ketiga sermab yubordim. Bir bo'zbolani sochlaridan g'ijimlab ushladim. Sochlaridan chetga tortdim (T.Murod).*

Mazkur guruh elementlarining barchasi ruhiy holatni ifodalashi bilan birga ayrimlarida (qo'rquv, g'azab) ruhiy holat sof tarzda nomlansa, ayrim nomlarda (sevgi, nafrat) holat va munosabat opozitsiyasining neytrallashuvi kuzatiladi. Ruhiy holatni sof tarzda ifodalovchi nomlarga quyidagi leksemalarni misol qilib ko'rsatish mumkin: *hayrat* – kuchli darajadagi hayronlik holati, *hayronlik* – mohiyat-sababiga tushunmay ajablanish holati, *hayajon* – ichki to'lqinlanish holati, *g'am* – ruhiy azob holati. *Sevgi, hurmat, ishonch, sodiqlik, xiyonat* kabi nomlarda esa ruhiy holat va munosabat opozitsiyasining neytrallashuvi kuzatiladi. Ya'ni bu nomlar ruhiy holat bilan birga muayyan bir obyektga yo'naltirilgan munosabatni ham nomlaydi.

Insonning ruhiy holatini nomlovchi guruh elementlarining bir jinsli emasligi ularni yanada kichik guruhlarga tasniflash zaruriyatini keltirib chiqaradi. Yuqoridagi fikrlarga tayanib, ushbu guruhdagi leksik birliklarni ikki guruhga ajratdik:

- 1) ruhiy holatni sof tarzda nomlovchi so'zlar;
- 2) ruhiy holatni munosabat bilan qorishtirib nomlovchi so'zlar.

Ruhiy holatni sof tarzda nomlovchi so'zlarga *hayronlik, hayrat, g'azab, jahl, vahima, qo'rquv, dahshat, qutirish, qahr, hayajon, ajablanish, taajjub, notinchlik, xursandchilik, g'am, iztirob, tashvish, sog'inch, xafalik, umid, umidsizlik, baxt, baxtsizlik, kulfat, xavotir, aqlsizlik, tushkunlik, nadomat, afsus, sarosima, sarosimalik* kabilarni misol qilib ko'rsatish mumkin. Bularning barchasi "ruhiy holat" arxisemasi bilan birlashadi. Ushbu guruh birliklari orasida *g'azab, jahl, vahima, qo'rquv, dahshat, quturish, qahr, hayajon* kabi leksemalar insonlar bilan birga ayrim hayvonlarning ruhiy holatini ham ifodalaydi.

Odamning hissiyotlari yoki his-tuyg'ulari bilan hayvonlarning his-tuyg'ulari bir xil so'zlar bilan ifoda qilinsa-da, ular bir-biri-

dan farq qiladi. Masalan, *jahl*, *qo'rquv*, *qiziquvchanlik* so'zlari insonlarga ham, hayvonlarga ham birdek qo'llanishi mumkin. Lekin ularning semantik mundarijasi bir-biridan farq qiladi. Insonning his-tuyg'ulari o'ta murakkabdir. Kishilarning siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy, diniy tafakkuri zahirida sof insoniy his-tuyg'ular shakllanadi va inson bu tuyg'ularini boshqarib, jilovlab turadi. Hayvonlardagi his-tuyg'ular esa ong orqali boshqarilmaydi.

2. Aqliy holat nomlari.

Rus tilshunosligida V.G.Gak [Gak 1993], N.F.Shukina [Shukina 1982] tomonidan "mental holat" leksik-semantik maydoni tadqiq etilgan bo'lsa, O.V.Ivashenko esa abstrakt leksemalarning semantik maydonidagi kognitiv tashkil etuvchilarni rus va ingliz tili materiallari asosida qiyosan o'rganadi [Ivashenko 2002]. Mazkur guruhni *fikr*, *g'oya*, *aql*, *ong*, *qiziqish*, *bilim*, *ilm*, *mushohada*, *diqqat*, *e'tibor*, *tafakkur*, *mulohaza* kabi so'zlar tashkil etadi. Ularning abstraksiya darajasi ruhiy holat nomlariga nisbatan yuqoridir. Aqliy tushuncha va holat nomlari faqat nazariy bilish jarayonlari bilan bog'liq voqeliklarni ataydi. Mazkur so'zlar insonning holatini nomlab kelsa-da, ularning semantikasida muayyan bir obyektning holati ekanligi unutilgan va mazkur holat mustaqil substansiyaga aylana olgan. Masalan, "tafakkur" so'zining ma'nosi O'TILda shunday keltiriladi: "Obyektiv voqelikning tasavvur, tushuncha va muhokamadagi faol in'ikos jarayoni, insonning fikrlash qobiliyati; fikrlash" [O'TIL (4), 690]. Demak, tafakkur insonning fikrlash qobiliyati bo'lib, bu mental holat yoki qobiliyat insondan ayri holda mavjud emas. Lekin "tafakkur" so'zida inson atributi ekanligi unutilib, u o'ziga xos belgilardan iborat substansiya darajasiga yetgan. Bu fikrimizni quyidagi she'riy parchada "tafakkur" so'zining qo'llanishi dalillaydi:

Ko'z ilg'amas ummonning bor adog'i,

Tog'u dala o'rmonning bor adog'i.

Hatto moviy osmonning bor adog'i

Ammo oliy tafakkurda sarhad yo'q

("Zakovat" o'yinining gimni).

Tafakkur so'zining yuqori abstraksiyaga ega ekanligi uning tashuvchisidan mutlaq ajratilishi bilan o'lchanadi.

Jahon tilshunosligida konkret va abstrakt otlarni ko'plik kategoriyasini qabul qilish yoki qila olmaslik nuqtayi nazaridan ajratilish an'anasi mavjud. O'zbek tilidagi ayrim aqliy holat nomlarining *-lar* ko'plik qo'shimchasini qabul qila olishi ularning abstraksiya darajasining pasayishiga olib kelmaydi. *Fikrlar*, *g'oyalar*, *o'ylar*, *or-*

zular, bilimlar, qiziqishlar kabi so'zlarning abstraksiya darajasi –lar qo'shimchasini qabul qila olmaydigan *iroda, diqqat, e'tibor, tafakkur* so'zlarining abstraksiya darajasidan kam emas.

Ong so'zi "kishining fikrlash qobiliyati", "odamning yoki odamlar guruhining ijtimoiy hayotni tushunishi, sezishi, unga munosabati", "voqelikning kishi miyasidagi aksi" kabi ma'nolarni anglatadi [O'TIL (3), 126-129]. *Aql* esa "inson miyasining dunyoni aks ettirish va shaxsning voqelikka munosabatini boshqarib turadigan faoliyati" [O'TIL (1), 152]. Demak, *ong* so'zi voqelikning miyamizdagi aksini va unga bizning munosabatimizni bildirsa, *aql* so'zi mazkur jarayonni boshqarib turuvchi faoliyatdir. *Aql* so'zi polisemantik so'z bo'lib, uning "fahm, idrok", "mulohaza, maslahat tarzidagi fikr" kabi ma'nolari bor. *Aql bo'lmoq, aql kerak yoki aql kerak emas kabi bog'lanishlarda esa "aql" leksemasining izohli lug'atda qayd etilgan "maslahatchi" ma'nosi reallashadi. Bu ma'no "maslahat tarzidagi fikr" ma'nosidan metonimiya asosida o'sib chiqqan: maslahat – maslahatchi.*

Aql so'zining yuqori abstraksiyaga ega ekanligi uning o'z tashuvchisidan (insondan) ajratilganlik darajasi yuqoriligi bilan izohlanadi. Ushbu so'z semantikasi go'yoki alohida "aql" substansiyasi mavjuddek taassurot uyg'otadi. Zero, obyektiv olamda aql insondan ayri holda mavjud emasligi ma'lum. Quyidagi matnda aqlning, nafaqat aqlning, fikrat va muhabbatning ham alohida mohiyat sifatida talqin qilinishi fikrimizning dalilidir:

*Yurak kulbasida yashar muhabbat,
Boshni makon etmish aql va fikrat.
Baland qasrlardan aql izla-yu
Va lekin muhabbat izlama faqat (Erkin Vohidov).*

Aql insoniylikning eng muhim belgilaridan biri bo'lib, aql, ong, fikrlash ne'mati faqatgina insoniyatga xos ekanligi bois, mazkur tushuncha o'zbek xalqida qadriyatga aylangan. Zero, *aql* so'zi bilan bog'liq maqollar, frazemalar, o'xshatishlarning mavjudligi fikrimizning dalilidir. *Aql* hatto mifologiyalashgan til birliklarida o'z ifodasini topadi. Masalan, Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u bilig" asarida O'gdulmish aql ramzidir. O'gdulmish so'zining ma'nosi o'g bilan bog'liq bo'lib, "aql bilan ziynatlangan" ma'nosiga ega. O'gdulmish va O'zg'urmishning savol-javoblari ba'zan keskin munozara darajasiga yetadi. O'gdulmish shunda ham bosiqlik qiladi, aql bilan fikr yuritadi, natijada O'zg'urmishni o'z g'oyalariga ishontira oladi [Adabiyot 2018, 92-93]. Abayning "Nasihatlar" kitobida ham

G'ayrat, Aql va Yurakning o'zaro munozarasi keltirilib, bu insoniyatga berilgan ne'matlarning birini ikkinchisi bilan bog'liqliklari ochib berilgan.

"Aql" qadriyati "aql bovar qilmaslik", "aqlga sig'maslik" kabi o'xshatishlarda ham aks etadi. Ko'plab maqollarda o'zbek xalqining aql bilan bog'liq qarashlari aks etadi: *ayolning husni pardozda emas, aqlida; aybini yashirmoq nodonlar ishi; amalga qarama, aqlga qara; aql aynimas, oltin chirimas; aql aqldan quvvat olar; aql bilan odob egizak; aql bozorda sotilmas; aql bo'yda emas, o'yda.*

Bilim so'zi bosh ma'nosida voqelik yoki uning ma'lum sohasi haqida muayyan ma'lumotlarga, tushunchalarga egalik holatini anglatadi. *Ilm* esa o'qish-o'rganish va tadqiqot, tahlil etish bilan erishiladigan bilimlarni anglatadi. Masalan, har bir o'zbek bolasi o'zbek tilida talaffuz qilish bilimiga ega. U bu bilimlarni yoshligidan atrofidagi lisoniy jamoalarning ta'sirida olgan. Lekin o'zbek tilida to'g'ri talaffuz qilish ilmi orfoepiya fani orqali hosil qilinadi. Ushbu ilm muayyan qoidalarni tizimli bilish, tadqiqot va tahlillar, ko'nikma va malakalar orqali shakllantiriladi.

Islom Sharqida ilm tushunchasi ham diniy, ham dunyoviy mazmun kasb etgan. Ayni paytda ilmning bu ikki pallasi o'ziga xos jihatlarga egaligi ham inkor etilmagan. Bu haqda A.A'zamov quyidagilarni yozadi: "Fan inson yashaydigan muhit — tabiat (metogalaktikadagi jarayonlardan miya faoliyatigacha) va jamiyat bilan (BMT faoliyatidan shaxs ruhiyatigacha) ish tutsa, din insonning ichki dunyosi — qalb va ruhiga taalluqlidir. Har ikki jabha ong va tafakkur ko'priklari bilan tutashgan" [Abdulla A'zam 1999, 42-43].

XI asrdan (ya'ni tasavvuf ta'limoti ilm sifatida shakllanganidan) boshlab "ilmi qol" va "ilmi hol" tushunchalari muomalaga kiritiladi. Dastlab bu ikki tushuncha so'fiyning zohiriy va botiniy dunyosiga oid, murshiddan muridga berilishi mumkin bo'lgan yoki bo'lmagan bilimga nisbatan istifoda qilingan. "Ilm qol" so'z bilan ifodalash, o'rganish yo'li orqali berilishi mumkin bo'lgan bilimni anglatasa, "ilmi hol" har bir so'fiyning, o'z tafakkuri va e'tiqodiga xos, qalb ko'zi bilan yetishgan, o'zgalarga o'rgatish imkoni bo'lmagan bilimni bildirgan, Abu Rayhon Beruniy "Qol ilmi", Bahovuddin Naqshband esa "Hol ilmi"ning yetuk vakili edi. Biri avlodlar uchun nodir asarlar yozib qoldirgan bo'lsa, ikkinchisi yuzlab izdoshlariga ruhiyat sabog'ini bergan. Shuning barobarida Beruniy o'ziga zamondosh so'fiylar ta'limotini inkor qilmagan, Naqshband ham dunyoviy ilmga xayrixoh bo'lgan [Nurmonov, Yo'ldoshev 2001, 6-7].

Tilimizda *fikr* so'zi ishtirokida ham bir qancha iboralar,

maqollar yaratilgan. **Fikrga tolmoq** (yoki **ketmoq**, **cho'mmoq**, **sho'ng'imoq**), **fikr yurgizmoq** (yoki **yuritmoq**), **fikr olishmoq**, fikriga **tushmoq kabi frazemalar**; *Fikri ravshanning so'zi ravshan, Yaxshini ko'rib, fikr qil, yomonni ko'rib, shukur qil kabi maqollar shular jumlasidandir.*

Demak, aqliy holat nomlari insonning aqliy faoliyati bilan bog'liq holatlarni nomlaydi. Mazkur guruhga oid so'zlarning aksariyati ko'p ma'noli bo'lib, ma'no taraqqiyoti odatda abstrakt ma'nolarni ifodalashga qaratilgan. Aqliy holat nomlari guruhidagi so'zlarning ko'pchiligi xalqimizning qadriyatiga aylangan bo'lib, mifologiyalashgan til birliklari, frazeologik birliklar, o'xshatishlar, tilning paremiologik fondi tarkibidan mustahkam o'rin olgan.

3. Jismoniy holatni nomlovchi so'zlar.

Jismoniy holatni nomlovchi so'zlar obyektidan (tirik jonzotlardan, asosan, insonlardan) ajratilgan jism bilan bog'liq holatlarni nomlaydi: *hayot* – tiriklik holati, *tiriklik* – yashash holati, *o'lim* – hayotning tugash holati, *kasallik* – salomatlikning buzilish holati, *kasalmandlik*, *dardchillik*, *nosog'lik*, *qiyinchilik* – qiynoq keltiradigan holat, *tashnalik* – suvga yoki biror bir narsaga zorlik holati, *holsizlik* – holsiz holat, *darmonsizlik* – kuch-quvvatsizlik holati, *azob* – ruhiy yoki jismoniy qiynoq holati, *charchoq* – horiganlik holati, *dard* – jismoniy azob holati.

Jismoniy holatni nomlovchi so'zlarning aksariyati ko'p ma'noli bo'lib, bosh ma'nolari jismoniy holatni ifodalaydi. Hosila ma'nolar esa ruhiy holatni nomlaydi va o'z-o'zidan ularning abstraksiya darajalari ham yuqori bo'ladi. Masalan, *dard*, *qiyinchilik*, *tashnalik* leksemalari bosh ma'nosida jismoniy holatni nomlasa, hosila ma'nolari bilan ruhiy holatni nomlaydi. *O'lim*, *hayot*, *holsizlik*, *darmonsizlik*, *charchoq* leksemalari faqat jismoniy holatni nomlaydi.

Jismoniy holatni nomlovchi so'zlarga nisbatan «abstrakt» atamasini qo'llashning o'zi mantiqsizdek tuyuladi. Ma'lumki, abstrakt nomlar mantiq nuqtayi nazaridan obyektidan ajratilgan, moddiy bo'lmagan, ideal xarakterdagi mohiyatlarni nomlaydi. Ta'kidlash kerakki, yuqorida keltirilgan nomlar moddiylikni emas, balki, jism bilan, moddiylik bilan bog'liq holatlarni nomlaydi. Ya'ni jismoniy holatni ifodalovchi nomlar obyektidan, jismdan alohidalangan, ajratilib alohida mohiyat sifatida talqin qilinadigan, lekin jism bilan bog'liq holatlarni nomlaydi. Shu o'rinda "ajratilganlik" va "bog'liqlik" terminlarining bir-biriga muvofiqligi masalasi kelib chiqadi. Biz nazarda tutayotgan vaziyatda ajratilganlik

ma'lum bir holatni shu holat sodir bo'layotgan insondan ajratish, alohidalashdir. Ya'ni charchash holati muayyan bir tirik inson bilan ro'y berishi ma'lum. Lekin "charchoq" leksemasida mazkur holat shu holatga tushgan tashuvchisidan alohida mohiyat sifatida nomlanmoqda. "Charchoq" leksemasi tashuvchisidan ajratilganligi bilan u ma'lum darajada bog'liqliklarga ega. Bu bog'lanish leksemaning semantik strukturasida mavjud bo'lgan "jismda kechuvchi" semasi-ning mavjudligi bilan belgilanadi. Aslida, "charchoq" leksemasining ma'nosini quyidagicha belgilash mumkin: "jismda kechuvchi zo'riqish". Ajratilgan holat nomlarining semik strukturasida tashuvchisi bilan bog'lovchi semalarning mavjudligi ularning abstraksiya darajalari pastligidan darak beradi. Ayrim ishlarda tashuvchisi bilan muayyan bog'liqliklarga ega nomlar abstrakt nomlarga kiritilmaydi. L.O.Cherneykoning fikricha, affiksatsiya yo'li bilan yasalgan so'zlarda o'zak morfema orqali obyekt bilan, moddiylik bilan bog'liqlik mavjud bo'ladi va bu kabi substantivlarni abstrakt nomlar deyish to'g'ri emas [Cherneyko 1997, 48-54]. Affiksatsiya orqali yasalgan nomlarning abstrakt yoki konkret ekanligi atroflicha ilmiy tahlilni talab qiladi. Bu o'rinda jismoniy holatni ifodalovchi nomlarning abstrakt yoki konkret ekanligini belgilash lozim. Mazkur so'zlarni abstrakt yoki konkret ekanligini sof lisoniy omillar asosida tekshirishga harakat qilamiz.

Semantik omil bo'yicha, konkret nom tarkibida "predmet" semasi mavjud bo'lgan holda, abstrakt nomda "belgi", "holat", "harakat", "munosabat", "faoliyat" kabi semalar mavjud bo'lishi lozim. Tahlil uchun *tiriklik* leksemasini tanlaymiz. *Tiriklik* leksemasining semantik strukturasida "predmet" emas, "holat" semasi mavjud: "yashash holati".

Formal belgilarga asoslansak, ushbu guruh birliklarining ayrimlari grammatik ko'plik shaklini qabul qila olsa (qiyinchiliklar, o'limlar, zorliklar), ayrimlari qabul qila olmaydi (tirikliklar, hayotlar).

Xulosa

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, mazkur guruhdagi so'zlarni abstrakt nomlar deyish mumkin edi. Lekin masalaning yana bir tomoni ham borki, konkret so'zlarning denotatini bevosita kuzatish mumkin bo'ladi va u hissiy bilish orqali idrok qilinadi. Nomoddiy xarakterdagi mohiyatlarni esa bevosita kuzatib bo'lmaydi va ular aqlan anglanadi, qalban his qilinadi. Jismoniy holatlarni nomlovchi ayrim abstrakt so'zlar, aniqrog'i, "o'lim" leksemasini

designatini esa barcha sezgi a'zolarimiz bilan bo'lmasa-da, ma'lum darajada ko'z orqali sezish, ya'ni ko'rish mumkin: *U itining o'limini ko'rgach, boshqa it saqlamaslikka qaror qilgan edi.*

Qiyinchilikni ko'rmoq bog'lanishida *ko'rmoq* leksemasi abstrakt nom bilan bog'lanayotgani uchun nutqiy ko'chma ma'no kasb etgan. *Qiyinchilik ko'rmoq* bog'lanishi aslida ko'p qiyin holatlarga duchor bo'lmoq ma'nosini beradi. *Dard ko'rmoq* bog'lanishida esa dardni emas, dardning belgilarini ko'rish nazarda tutiladi.

Jismoniy holat nomlaridan *hayot* leksemasi insonning jismoniy holatidan kengroq tushunchani ifodalaganligi uchun u meta-tushunchaga aylana olgan.

Xulosa o'rnida aytish kerakki, jismoniy holat nomlaridan ayrimlari abstrakt otlarga (hayot, tiriklik), ayrimlari konkret otlarga mansub bo'ladi (charchoq, kasallik). Lekin konkret hisoblangan jismoniy holat nomlarining aksariyat hosila ma'nolari abstraktdir. Bunday holat *dard*, *azob*, *qiyinchilik* leksemalari ma'no taraqqiyotida ro'y bergan.

Adabiyotlar

- Adabiyot.* 2018. O'rta ta'lim muassasalarining 11-sinfi va o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun darslik-majmua. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
- Абдулла Аъзам. 1999. *Фан ва дин: муносабат диалектикаси*. Тошкент: Тафаккур. №1.
- Бюиссанс, Э. 2016. "Абстрактное и конкретное в лингвистических фактах: речь-дискурс-язык". *Political science (RU)* 3: 209-216.
- Гак, В.Г. 1993. *Пространство мысли: (Опыт систематизации слов ментального поля)*. Москва.
- Ивашенко, О.В. 2002. *Когнитивные классификаторы в семантическом поле абстрактных лексем*. Дисс. ... канд. филол. наук. Воронеж.
- Махмудов, Н. 2017. *Тил тилсими тадқиқи*. Тошкент: Mumtoz so'z.
- Миртожиев, М. 2010. *Ўзбек тили семасиологияси*. Тошкент: Mumtoz so'z.
- Нарходжаева, Х. 2017. *Ўзбек тилида жараён англатувчи терминларнинг лингвистик хусусиятлари*: Филол. фан. б. фалсафа докт. дисс. Тошкент.
- Нурмонов, А., Йўлдошев, Б. 2001. *Тилшунослик ва табиий фанлар (Ўқув қўлланма)*. Тошкент.
- Чернейко, Л.О. 1997. *Лингво-философский анализ абстрактного имени*. Москва: МГУ им. Ломоносова.
- Щукина, Н.Ф. 1982. *Структурация лексико-семантического поля субъектно-модальных состояний в аспекте изучения языкового сознания*: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Саратов.

Abstract nouns meaning "situation state" in Uzbek

Muhayyo Hakimova¹

Abstract

The lexical layer of a language is determined by the way of life, culture, level of thinking, worldview of people who speak this language. While concrete words embody the ethnoculture and life of the people, and abstract words name the worldview, the way of thinking of a certain people, ethical, aesthetic, cultural, spiritual concepts and norms. This article analyzes the abstract names' meanings of the state in Uzbek language. Their semantic groups, semantic structure, semantic development are studied in this article. There analyzed and distinguished the abstract names of expressing psychological, mental, physical state. Each selected lexico-semantic group of language are taxonomically classified.

Key words: *abstraction, abstract words, state, psychological state, mental state, physical state, semantics, polysemy, classification.*

References

- Adabiyot*. 2018. O'rta ta'lim muassasalarining 11-sinfi va o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun darslik-majmua. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
- Abdulla A'zam. 1999. *Fan va din: munosabat dialektikasi*. Toshkent: Tafakkur. №1.
- Byuissans, E. 2016. "Abstraktnoe i konkretnoe v lingvisticheskix faktax: rech-diskurs-yazik". *Political science (RU)* 3: 209-216.
- Gak, V.G. 1993. *Prostranstvo misli: (Opit sistematizatsiya slov mentalnogo polya)*. Moskva.
- Ivashenko, O.V. 2002. *Kognitivnie klassifikatori v semanticheskoy pole abstraktnix leksem*. Diss. ... kand. filol. nauk. Voronej.
- Mahmudov, N. 2017. *Til tilsimi tadqiqi*. Toshkent: Mumtoz so'z.
- Mirtojiyev, M. 2010. *O'zbek tili semasiologiyasi*. Toshkent: Mumtoz so'z.
- Narxodjaeva, X. 2017. *O'zbek tilida jarayon anglatuvchi terminlarning lingvistik xususiyatlari*: Filol. fan. b. falsafa dokt. ...diss. Toshkent.
- Nurmonov, A., Yo'ldoshev, B. 2001. *Tilshunoslik va tabiiy fanlar (o'quv qo'llanma)*. Toshkent.
- Cherneyko, L. O. 1997. *Lingvo-filosofskiy analiz abstraktnogo imeni*. Moskva: MGU im. Lomonosova.
- Shukina, N. F. 1982. *Strukturatsiya leksiko-semanticheskogo polya subektno-modalnix sostoyaniy v aspekte izucheniya yazikovogo soznaniya*: Avtoref. diss. ... kand. filol. nauk. Saratov.

¹Muhayyo K. Hakimova – Doctor of Philology (DSc), Tashkent State University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi.

E-mail: mabdullajonova2002@mail.ru

ORCID ID : 0000-0002-2002-7978

For citation: Hakimova, M. K. 2021. "Abstract nouns meaning "situation state" in uzbek". *Uzbekistan: Language and Culture* 2: 18-30.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta-siga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (annotatsiya) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki"

shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasida qavs ichida ( ) satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [ ] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

VII. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

VIII.1. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*, Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Familiya, kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anijon, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq mualliflari bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismlari to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda birinchi muallif ismi yoziladi va "boshqalar" deb ko'rsatiladi.

[Familiya va boshqalar kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*.

Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Маматов 2018, 11]

Ikki muallif tomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VIII.2. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8. Toshkent.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

VIII.3. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi “O‘zbekiston adabiyoti va san’ati” gazetasida chop etilgan maqolasida aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro‘yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo‘yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo‘lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko‘rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. “Maqola nomi.” *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi.

Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. “Jomiy “Xamsa” yozganmi?.” *O‘zbekiston adabiyoti va san’ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. “Maqola nomi.” *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. “Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi”. *UZA: O‘zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so‘ngida foydalanilgan adabiyotlar o‘zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro‘yxati ikki qismdan iborat bo‘lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko‘rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o‘zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini “The Chicago Manual of Style, 16th Edition” qo‘llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle> havo-lasidan ko‘rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: language and culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of *The Chicago Manual of Style*, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: *Title of the Book*. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

- Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.
- Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.
- Level 3. Modified “down” style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.
- Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, “Author’s own” translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([ ]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([ ]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of *University of Chicago Readings in Western Civilization*, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a

chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders>

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan 0936-raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com

Bosishga 30.06.2022-yilda ruxsat etildi.
Bichimi 70x100 1/16, Ofset bosma. "Cambria" garniturası.
Shartli b.t. 7,51. Nashr b.t. 7,62.

"O'zbekiston: til va madaniyat" jurnali tahririyatida
tayyorlandi va sahifalandi.
"YASHNOBOD NASHR" bosmaxonasida chop etildi.
Adadi 300 nusxa. Buyurtma №2.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahar Yashnobod tumani,
58-a harbiy shaharcha.